

Branislav Fábry: Ďalší právny postup po atentáte na Roberta Fica?

- editor007 | 28. května 2024

SLOVENSKO: Dňa 15. mája 2024 sa Slovensko zmenilo a už nikdy nebude takým istým štátom ako predtým. Spôsobil to atentát na premiéra Roberta Fica v Handlovej. Už niekoľko dní sa rieši otázka, ako na túto strašnú udalosť treba zareagovať. Jedným z pokusov o celospoločenské zmierenie zo strany vládnej koalície bolo uznesenie k danej udalosti. Uznesenie však stačiť nebude, najmä preto, že namiesto sebareflexie tých, ktorí voči premiérovi šíрили nenávisť, prišiel návrat k stereotypom. Treba sa preto zamyslieť, aké ďalšie právne kroky musia nasledovať pri vysporiadaní sa s atentátom.

Ako by to vyzeralo v opačnom garde?

Pre začiatok si skúsme predstaviť, čo by sa stalo, keby sa uskutočnil podobný atentát v opačnom garde. Predstavme si, že by v parlamentných voľbách 2023 zvíťazilo PS a Michal Šimečka by sa stal premiérom, na ktorého by niekto strieľal. Vzhľadom na reakcie konkrétnych politikov a médií po vražde Jána Kuciaka, vraždách v Teplárni či po ruskej invázii na Ukrajinu, môžeme predpokladať, čo by nasledovalo. Volalo by sa azda po zjednocovaní spoločnosti? Alebo by mali konkrétni politici a médiá jasno, koho treba odsúdiť? Označili by za páchatela opäť Roberta Fica? Využili by pritom aj dezinformácie á la Ndrangeta? A ako by sa reagovalo v oblasti legislatívy? Novelizoval by sa opäť zákon o kybernetickej bezpečnosti ako v roku 2022 a povypínali by sa nepohodlné médiá? A čo my ostatní? Opäť by nás „vypínali“ vyhrážkami a dezinformačnými memečkami? A to si nechcem ani predstaviť, ako by na tento čin reagovali ÚŠP a NAKA v starom zložení...

Na celom vývoji po atentáte na Roberta Fica je asi najprekvapujúcejšia rýchlosť, s akou sa zrútili očakávania na sebareflexiu tých, ktorí nenávisť šíрили. Rúcať sa začali už v momente, keď sa pokúsili pripísať vinu niekomu inému. Snaha konkrétnych médií urobiť „oslí mostík“ od atentátu k Slovenským brancom bola doslova trápna. Nevhodná bola aj snaha pripísať vinu samotnej vládnej koalícii s naratívom „Kto seje vietor, žne búrku“. Mnohí novinári a politici sa cynicky presunuli z pozície podporovateľov nenávisť do pozície obetí a namiesto vlastnej zodpovednosti začali hovoriť o tom, že ide o útok na všetkých. K sebareflexii nepristúpili ani politici. Tí, ktorí nazývali Roberta Fica „Putinovým poskokom“ alebo „šéfom mafie“ v tom dodnes nevidia problém. Niektorí opoziční politici zasa zaujali svojím volaním po odstúpení ďalšieho člena vlády - v ich predstavách malo byť výsledkom atentátu nielen vyradenie premiéra, ale aj ministra vnútra. Nevhodné boli tiež požiadavky, aby vládna koalícia prestala presadzovať návrhy zákonov, ktoré vyvolávajú rozpory v spoločnosti. Návrhy na zastavenie legislatívnych aktivít by však v podstate smerovali k rovnakým cieľom, aké si vytýčil aj atentátnik. Zvlášť nevhodné bolo šírenie takýchto naratívov v RTVS, ktorá sa má novým zákonom zmeniť a ktorej súčasné vedenie má priamy záujem na oddialení týchto zmien.

Normatívne zakotvenie atentátu

Pri všetkých uvedených javoch a pri súčasnej dominancii otvorených nepriateľov premiéra Roberta Fica v mediálnom priestore hrozí, že kampaň na zmenu obrazu o atentáte bude mať úspech. Tomu sa vládna koalícia snaží čeliť v Národnej rade SR prostredníctvom uznesenia k atentátu. Poslanci odsúdili atentát, vyzvali novinárov, aby nešířili nenávisť, vyzvali k tolerancii voči odlišným názorom, atď. To boli správne formulácie a text uznesenia je naozaj ústretovým krokom vládnej koalície voči opozičným politikom a médiám. V texte sa totiž objavujú len všeobecné odsudky, nie pomenovanie konkrétnych politikov a médií, ktorí nenávisť voči premiérovi šířili. Pri súčasnej parlamentnej väčšine

by pritom nebol problém postupovať pri odsudzovaní „zodpovedných“ tvrdšie a uviesť aj výroky konkrétnych osôb. Namiesto uznesenia mohli prijať zákon, ktorý by obsahoval formulácie typu: „Pokus o atentát na predsedu vlády Slovenskej republiky Roberta Fica v Handlovej z 15. mája 2024 bol vyvolaný nenávisťnými statusmi, komentármi a článkami, ktoré smerovali proti jeho osobe a pokúšali sa ho dehumanizovať.“ Hodnotení histórie v zákonoch poznáme dosť, napr. v zákone č. 125/96 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému, v zákone č. 531/2007 Z. z. o zásluhách Andreja Hlinku..., atď.

Namiesto odsudzujúcich formulácií by však bolo možné v zákonoch vytvoriť inú reguláciu pripomienok atentátu. Mohol by sa novelizovať zákon č. 241/1993 Z. z. o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch a deň 15. máj zaradiť do § 3 daného zákona ako nový „pamätný deň odporu proti nenávisti na internete“. Na mieste pokusu o atentát v Handlovej by sa zasa mohol postaviť pamätník útoku na premiéra a na jeho podstavci zverejniť text o príčinách útoku. Pamätník by sa mohol tiež považovať za pamätné miesto odporu proti nenávisti. V tejto súvislosti by sa mohla vypracovať i príručka o atentáte, ktorú by distribuovalo ministerstvo školstva na základné a stredné školy a ktorá by zdokumentovala nenávisťné prejavy proti Robertovi Ficovi. Následne by sa každý rok 15. mája mohlo verbálne násilie, ktoré k útoku viedlo, vysvetľovať študentom ako odstrašujúci príklad v rámci výučby na školách. To by mohlo mať preventívny charakter, pretože žiaci by pochopili, že mnohé zo stránok, ktoré aj oni sledujú ako nevinnú satiru alebo hodnotový aktivizmus, až tak nevinné nie sú. Samozrejme, tieto informácie by bolo vhodné šíriť aj medzi ďalšími skupinami osôb, napr. medzi dôchodcami. Predpokladám, že niektorí novinári by takéto kroky odmietli ako vládnú propagandu, ale štát by mal čeliť pokusom o bagatelizáciu skutočných príčin atentátu. Takáto aktivita je potrebná i preto, lebo do vzdelávania verejnosti zasahujú mnohé mimovládne organizácie práve pôsobením na školách.

Tri nové zdroje nenávisti

Treba sa zamyslieť, či práve podobné aktivity pod zámienkou vzdelávania nešíria nenávisť voči osobám ako Robert Fico. Skutočným dôvodom šírenia nenávisti totiž nie sú nejaké hlúpe vulgarizmy, ale práve nenávisťné naratívy, kam okrem tradičných zdrojov (rasová, národnostná, rodová nenávisť atď.) treba zaradiť aj tri nové zdroje – účelové obvinenia z extrémizmu, korupcie a dezinformácií. Ak totiž niekoho označia vulgárnym pojmom na „päť písmen“, tak je to neslušné, ale až takú nenávisť to nevyvoláva, pretože podobné vulgarizmy sa stali bežnou súčasťou jazyka medzi mládežou, v umení, aj inde. Ak však niekoho krivo označia za extrémistu, vyvolávajú tým voči nemu nenávisť, pretože najmä fašizmus je chápaný ako absolútne zlo, proti ktorému treba všemožne bojovať. Nuž a práve Robert Fico bol v médiách často prezentovaný ako fašista. Nevhodné označovanie sa objavuje aj v rôznych pseudoodborných „analýzach“ pravicového extrémizmu a autori tam analyzujú široké spektrum subjektov, z ktorých mnohé (Chmelár, SZPB, atď.) v analýzach pravicového extrémizmu nemajú čo robiť. Takéto „analýzy“ nielenže relativizujú celý pravicový extrémizmus, ale vytvárajú i podhubie pre nenávisťné útoky na nevinných...

Ešte nebezpečnejším nástrojom šírenia nenávisti sú nepodložené obvinenia z korupcie a organizovaného zločinu. Ide o jav, ktorý sa na Slovensku rozmohol najmä v poslednom desaťročí. Používa sa pri nich inkvizičná metóda „fama mala“ (zlá povest'), keď sa o niekom rozšíri klebeta o korupcii a na jej základe časť spoločnosti začne „korupčníka“ nenávidieť a žiadať jeho potrestanie. Je totiž faktom, že korupcia reálne existuje a mnohí občania majú pri nej aj veľmi zlé skúsenosti. Preto nie je problém presvedčiť časť verejnosti, že konkrétny politik je korupčníkom a jeho strana mafiou. Voči šíreniu nenávisti kvôli mediálnym tvrdeniam o korupcii a mafii pritom existuje len málo účinných nástrojov obrany. Dokonca ani úspech v trestnom konaní nedokáže očistiť meno politika – aj takýto výsledok sa totiž dá účelovo vysvetľovať údajnou korupciou prokurátora alebo sudcu. Problém nastáva hlavne vtedy, keď si verejnosť zmieša svoje mediálne predstavy o vine s reálnymi trestnými konaniami. Procesy totiž často nedopadajú podľa predstáv rozhnevaných občanov a tí sa so

„skorumpovanými politikmi“ môžu vysporiadať inak, napr. aj strelbou.

Tretím novým naratívom vedúcim k nenávisti je boj proti dezinformáciám a konšpiračným teóriám. Ak totiž niekomu krivo udelia nálepku konšpirátor a dezinformátor, tak z neho urobia terč rôznych foriem nenávisti. Týmto postupom je známa najmä stránka konspiratori.sk, ktorá nálepku „konšpirátor“ udeľuje ľuďom s nepohodlnými názormi a udelila ho mnohým serióznym subjektom s odlišnými názormi, dokonca aj takým médiám ako Štandard alebo Nové slovo. Lenže zaradením serióznych kritikov medzi dezinformátorov či konšpirátorov sa znemožňuje otvorená diskusia, pretože rozhorčenie nad nezmyslami „plochozemcov“ sa dá preniesť na všetkých, ktorí majú odlišný názor, napr. na vojnu na Ukrajine. Navyše, tí, ktorí sa tvária ako hodnotitelia dezinformácií, vôbec nestoja nad stranami spoločenskej diskusie, nie sú žiadnymi neutrálnymi rozhodcami, ale majú jasné politické zámery. Preto pri vzdelávaní študentov či ďalšej verejnosti treba dbať na to, aby sa účelové nálepkovanie pojmami „dezinformátor“ či „konšpirátor“ pod zámienkou informačnej vzdelanosti nestalo nástrojom šírenia nenávisti na školách.

Poučenie do budúcnosti

Odpoveď na atentát voči premiérovi Robertovi Ficovi bude slovenská spoločnosť ešte dlhý čas hľadať. Na druhej strane je možné, že niektoré vplyvné médiá budú usilovať o to, aby sa na atentát rýchlo zabudlo. Po krátkej dobe, kedy zostane téma atentátu ešte živá, ju môžu médiá s veľkým podielom na mediálnom trhu SR cielene opomínať alebo obracať iným smerom. Tomu by sa dalo čeliť prostredníctvom vyššie uvedeného normatívneho zakotvenia atentátu. Štát tiež musí zabrániť, aby kontrolu nad naratívom o udalosti získali médiá, ktoré tak aktívne šírili nenávisť voči premiérovi. Do budúcnosti je potrebné, aby si danú udalosť pripomínala aj verejnosť, najmä aby si v budúcnosti porovnávala mediálne články a statusy, ktoré číta s článkami a statusmi, ktoré prispeli k atentátu na Roberta Fica. A tiež treba zabrániť, aby témy boja proti extrémizmu, korupcii či dezinformáciám zneužívali konkrétne subjekty ako zámienku pre ovplyvňovanie verejnosti, ktoré nakoniec vyústi do násilných prejavov.

[ZDROJ](#)